

Alchymista (3)

- Ta Afrika je zvláštní, - pomyslel si Santiago. Seděl v hospůdce stejné jako spousta jiných, které zahlédl v úzkých uličkách města. Pár mužů tam kouřilo velikánskou dýmku, která šla z ruky do ruky. Za těch několik hodin už viděl muže, jak se drží za ruce, ženy se zahalenou tváří a kněze, kteří stoupali na vysoké věže a tam se dávali do zpěvu - zatímco všichni kolem poklekli a bili hlavou o zem.

- Jsou to prostě nevěřící, - říkal si pro sebe. Jako dítě vídal v kostele u nich na vsi obraz svatého Jakuba Maurobijce, jak jede na svém bělouši s taseným mečem a u nohou má lidi podobné zdejší.

Chlapce se zmocnila sklíčenost a připadal si hrozně opuštěný. Ti nevěřící vypadali tak zlověstně. Kromě toho ve spěchu před odjezdem zapomněl na jedinou maličkost, která jej však mohla na dost dlouho odloučit od jeho pokladu: v téhle zemi všichni mluvili arabsky. Přistoupil k němu hospodský a Santiago ukázal na nápoj, který pili u vedlejšího stolu. Byl to jakýsi hořký čaj. Raději by však pil víno. S tím si ale teď hlavu lámat nebude. Musí myslet jen na svůj poklad a na to, jak se k němu dostat. Kapsu měl plnou peněz, které utržil za ovce, a věděl, že peníze mají své kouzlo: nikdo s nimi není sám. Zanedlouho, možná už za pár dní, bude u pyramid.

Ten stařec se vším svým zlatem na prsou přece nepotřebuje lhát, aby získal šest ovcí. Říkal mu něco o znameních. Santiago o tom přemýšlel, když se plavil přes moře. Ano, věděl, o čem je řeč: za svého putování po andaluském kraji si zvykl sledovat na zemi i na nebi stopy, jimiž se měl na své cestě řídit. Ověřil si, že určitý pták značí blízkost hada a že ten či onen keř ohlašuje vodu na vzdálenost několika kilometrů. Tomu ho naučily ovce. - Jestliže Pánbůh tak dobře vede ovce, jistě povede i člověka, - uvažoval a hned se cítil klidnější. Ani čaj už mu nepřipadal tak hořký.

"Ty nejsi odtud, vid?" uslyšel vedle sebe španělsky. Chlapci se náramně ulevilo. Myslel na znamení, a hned se někdo objevil.

„Jak to, že mluvíš španělsky?" zeptal se. Příchozí byl oblečen po západním způsobu, ale podle barvy pleti zřejmě pocházel odsud. Byl asi stejně velký a stejně starý jako Santiago.

"Tady skoro každý mluví španělsky. Do Španělska to máme pouhé dvě hodiny."

"Sedni si a dej si něco na můj účet," řekl Santiago. "A pro mě objednej víno. Tenhle čaj mi nechutná."

"V téhle zemi víno nemáme," řekl příchozí. "Náboženství to zakazuje."

Santiago mu pak řekl, že se potřebuje dostat k pyramidám. Málem už začal mluvit o pokladu, ale včas si to rozmyslel. Arab by třeba taky chtěl podíl za to, že ho tam zavede. Vzpomněl si, co mu o podobných slibech říkal stařec.

"Rád bych, abys mě tam zavedl, jestli můžeš. Zaplatím ti jako svému průvodci. Víš, kudy se tam jde?" Santiago si všiml, že hospodský přistoupil blíž a pozorně poslouchal, o čem si povídají. Jeho přítomnost mu vadila, ale když našel průvodce, nesmí tuhle příležitost promarnit.

"Musíš přes celou saharskou poušť," řekl jeho společník. "K tomu potřebuješ peníze. Máš jich dost?" Santiagovi se ta otázka moc nezamlouvala. Ale stařec přece říkal, že když něco chceme, Vesmír se vždycky spojí, aby nám pomohl, a starci on věřil.

Vytáhl z kapsy peníze a ukázal je příchozímu. I hospodský je chtěl vidět a pak prohodil s mladým průvodcem pár slov arabsky. Vypadal rozčileně.

"Pojď pryč," řekl průvodce. "On nás tu nechce." Chlapci se ulevilo. Vstal, aby zaplatil, ale hospodský ho popadl a začal něco drmolit. Santiago nebyl žádný slaboch, ale tady byl v cizině. Jeho nový přítel však hospodského odstrčil a vytáhl Santiaga ven.

"Chtěl tvoje peníze," řekl. "Tanger je jiný než ostatní Afrika. Jsme v přístavu a v přístavech je vždycky plno zlodějů." Může tedy svému novému příteli důvěřovat. Pomohl mu v kritické situaci.

Santiago vyndal peníze z kapsy a přepočítal je.

"Zítra už můžeme být u pyramid," řekl jeho společník a peníze si vzal. "Napřed ale musím koupit dva velbloudy." Vykročil do úzkých tangerských uliček. Všude bylo plno stánků a prodávalo se tam všechno možné. Až došli na velké náměstí, kde byl trh. Nesmírná spousta lidí se tam dohadovala, kupovala a prodávala, zelenina se míchala s dýkami, koberce s všemožnými druhy dýmek. Santiago však nespouštěl zrak ze svého nového přítele. Měl přece v ruce všechny jeho peníze. Nejráději by mu řekl, ať mu je vrátí, ale nechtěl se ho dotknout. Neznal zvyky té zvláštní země, kde se octl. - Stačí na něj dávat pozor, - řekl si. Byl ostatně silnější než jeho společník.

Najednou uprostřed všeho toho zmatku zahlédl nejkrásnější meč, jaký kdy viděl. Pochvu měl postříbřenou a černý jílec posázený kameny. Santiago si umínil, že hned jak se vrátí z Egypta, ten meč si koupí. "Zeptej se, co to stojí," řekl kamarádovi, ale okamžitě si uvědomil, že ho na pár vteřin spustil z očí, když se na ten meč zadíval. Srdce se mu sevřelo leknutím a bál se otočit hlavu, protože věděl, co uvidí. Dál upíral oči na nádherný meč, až nakonec sebral odvalu a obrátil se.

Kolem se obchodovalo, lidé odcházeli a přicházeli, pokřikovali a nakupovali, koberce se míchaly s lískovými oříšky, hlávky salátu ležely vedle měděných podnosů, muži se vedli za ruce a ženy se halily závojem, odněkud se linula vůně neznámého jídla, ale po jeho společníkovi - ať se rozhlížel sebevíc - nebylo ani památky. Santiago si ještě snažil namluvit, že se navzájem ztratili náhodou. Rozhodl se zůstat, kde je, a počkat, až se kamarád vrátí.

Krátce nato nějaký člověk vystoupil na jednu z věží a začal vyzpěvovat; všichni poklekli, bili hlavou o zem a zpívali s ním. Pak pilně jako mravenci složili stánky a zmizeli. I slunce začínalo pomalu mizet. Chlapec se na ně dlouho díval, dokud nezapadlo za bílé domy kolem náměstí. Napadlo ho, že když toho dne ráno vycházelo, byl ještě v jiném světadílu, byl pastýř, měl šedesát ovcí a smlouvanou schůzku s děvčetem. A předem věděl, co se mu na jeho cestách po andaluských pláních přihodí.

Teď však při slunce západu je v úplně jiné zemi, cizinec mezi cizími lidmi, jejichž jazyku ani nerozumí. Už není pastýř a nic nemá, ba ani peníze, aby se mohl vrátit a začít znova. - A to všechno od východu do západu téhož slunce, - pomyslel si. A litoval sám sebe, protože někdy se celý život změní v tak kratičké chvíli, že si člověk nestačí zvyknout. Styděl se plakat. Před svými ovci neplakal nikdy. Teď však bylo tržiště kolem prázdné a rodná zem daleko.

A tak se rozplakal. Plakal proto, že Pánbůh je nespravedlivý a takhle odplácí lidem, kteří věří ve vlastní sny. - Dokud jsem chodil s ovci, byl jsem šťastný a to štěstí jsem šířil kolem sebe. Lidé mě vítali, když mě viděli přicházet. Teď však jsem smutný a nešťastný. Co mám dělat? Zahořknu a už nebudu lidem věřit, protože jeden člověk mě zradil. Budu nenávidět ty, co najdou ukryté poklady, protože já svůj nenašel. A pořád se budu snažit schraňovat to málo, co mám, protože jsem příliš malý, než abych mohl obejmout celý svět.

Podíval se do tlumoku, aby zjistil, co tam má; třeba něco zbylo z obloženého chleba, který jedl na lodi. Našel tam však jen tlustou knihu, plášť a dva kamínky, které dostal od starce. Jak ty kamínky uviděl, nesmírně se mu ulevilo. Vyměnil šest ovcí za dva drahé kameny ze zlatého náprsníku. Kameny může prodat a koupí si zpáteční lístek. - Teď už budu chytřejší, - pomyslel si a vyndal kamínky z tlumoku, aby je schoval do kapsy. Je přece v přístavu, a to taky byla jediná pravda, kterou od svého společníka slyšel; v přístavu je vždycky plno zlodějů. Teď mu také bylo jasné, proč se hospodský tak rozčiloval: chtěl mu říct, aby tomu člověku nevěřil. - Jsem stejný jako všichni: řídím svůj pohled přáním, jak by se věci měly dít, a ne tím, jak se skutečně dějí.

Chvilí se díval na kameny. Opatrně se každého z nich dotkl a cítil, jak jsou teplé a hladké. To je poklad. A už jen ten dotek ho uklidnil, protože kameny mu připomínaly starce.

"Když něco chceš, celý Vesmír se spojí, abys toho dosáhl," řekl mu stařec.

Byl by rád pochopil, jak je to možné. Stojí tu na pustém tržišti, kapsu má prázdnou, ba ani ovce nemá, aby je dal spát. Ty kamínky ale svědčí o tom, že potkal krále - krále, který zná jeho život, ví o otcově pistoli i o jeho první sexuální zkušenosti.

"Ty kameny slouží k věštébám. Jmenují se urim a thumim."

Santiago je znova strčil do tlumoku a rozhodl se to vyzkoušet. Stařec mu řekl, že jim má dávat jasné otázky, protože kameny slouží jen tomu, kdo ví, co chce.

Santiago se tedy zeptal, jestli ho ještě provází starcovo požehnání. Vytáhl jeden z kamenů. Bylo to "ano". "Najdu svůj poklad?" zeptal se. Strčil ruku do tlumoku a chtěl zas kámen vyndat, ale oba dva vyklouzly dírou ven. Santiago si nikdy před tím nevšiml, že by tlumok byl dřevěný.

Shýbl se, aby je zase dal dovnitř, ale jak je tak viděl na zemi, vzpomněl si na další starcovu radu. "Nauč se respektovat a sledovat znamení," řekl mu starý král.

Znamení. Santiago se sám pro sebe usmál. Potom oba kamínky zvedl a strčil je zpátky do tlumoku. Díru zašívát nebude - ať si kameny vyklouznou, jak se jim zachce. Pochopil, že na některé věci se člověk nemá vyptávat - aby neutíkal od vlastního osudu. - Umínil jsem si, že se budu rozhodovat sám, - uvědomil si. Kamínky urim a thumim mu však pověděly, že stařec při něm pořád stojí, a to mu dodalo sebedůvěry.

Znova se rozhlédl po prázdném tržišti a už se necítil tak zoufalý. Není v cizím světě; je v novém světě. A to je vlastně přesně to, co odjakživa chtěl: poznat nové světy. I kdyby nikdy nedošel až k pyramidám, už teď se dostal mnohem dál než všichni pastýři, které zná. - Kdyby tak věděli, kolik různých věcí člověk najde jen po dvou hodinách plavby.

Ten nový svět před ním měl podobu prázdného tržiště, on však už je předtím viděl plné života a nikdy na to nezapomene. Vzpomněl si na meč - zaplatil draho za to, že se na něj na chvíli zadíval, ale nic podobného taky ještě neviděl. Znenadání si uvědomil, že se může dívat na svět buď jako ubohá oběť nějakého zloděje, nebo jako dobrodruha, který hledá poklad.

- Jsem dobrodruh, který hledá poklad, - pomyslel si dřív, než samou únavou usnul.

1. Proč se po příjezdu do Afriky cítil sklíčený a opuštěný?

2. Co chtěl Santiago pít místo čaje a proč si to nemohl objednat?

3. Jakou roli v příběhu sehrál krásný meč ve výloze?

4. Jak chápete tučně vyznačenou větu na konci předchozí strany?

5. Jak Santiagovi „pomohly“ kamínky urim a thumim?

6. V jakém duchu (či náladě) celý úryvek končí?